

Олександр Черноморченко

(аспірант кафедри економіки, екології та практичного підприємництва, ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ)

РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Предметом статті є процеси реалізації економічних інтересів держави в контексті розвитку сільського господарства. У статті розкрито економічну сутність економічних інтересів. Виділено економічні інтереси суб'єктів аграрного бізнесу, що узгоджуються з державними інтересами: економічний інтерес в площині аграрного виробництва – земельна реформа, забезпечення продовольчої безпеки, контроль якості та рівня витрат; фінанси – політика формування та розподілу доходів та податкова політика, цінова політика, інноваційно-інвестиційна та грошово-кредитна політика, регулювання валютних операцій; розширене відтворення, що включає продуктивність праці, рівень оплати праці; маркетинг – приріст обсягу продажів та частки ринку, формування раціональної структури попиту й асортименту сільськогосподарської продукції; відносини з місцевим урядом через адаптацію планів підприємств до планів місцевого уряду; персонал – навчання та відповідність освіти працівників підприємства займаним посадам, соціальний розвиток; науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи; –активізація механізму інноваційного розвитку, створення сприятливого інвестиційного клімату у галузі; екологічний інтерес – обов'язкове дотримання законів і норм щодо охорони природи і відповідального природокористування. Обґрунтовано, що в реалізації цих інтересів у повній мірі зацікавлена і держава, яка шляхом регулювання розвитку галузі отримує від діяльності суб'єктів аграрного бізнесу в економічній, соціальній та екологічній сферах синергетичний ефект.

Ключові слова: економічні інтереси, держава, сільське господарство, суб'єкт аграрного бізнесу, підприємство, політика.

Вступ. Сільське господарство в умовах сьогодення являє собою бюджетоутворюючу галузь, у розвитку якої зацікавлені населення, інші галузі, держава. Розвиток аграрної сфери, на яку припадає більше 10% у структурі ВВП, сприяє забезпеченню продовольчої безпеки, значних обсягів якісної сировини для переробних галузей промисловості, збільшенню валютних надходжень через вихід України на міжнародний продовольчий ринок, з огляду на що важливим, на нашу думку, є виявлення економічних інтересів держави у контексті розвитку галузі.

Постановка проблеми. Ефективне господарювання як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів (юридичних чи фізичних осіб) вимагає виявлення та конкретизації їх економічних інтересів, завдяки чому стає можливим окреслення перспективи їх регулювання в межах визначених пріоритетів та стратегічних орієнтирів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виявленням національних інтересів в економічній сфері займались А. Буковинський, Т. Унтковська [1], А.М. Поручник [2], проблемами реалізації державної аграрної політики, в тому числі в умовах фінансової кризи,

© Черноморченко О.К., 2020

– Є.А. Бобров [3], І.Г. Кириленко [4], Ю.О. Лупенко [5], П.Т. Саблук [6], питаннями формування, оцінювання та забезпечення економічної безпеки у сільському господарстві з точки зору формування підвалин розвитку галузі, – І.М. Архипенко [7], О.В. Гривківська, І.І. Нагорна [8], Жураківський Є.С. [9]. Разом із тим, дослідження у напрямку реалізації спільних зацікавленостей держави та сільського господарства, як сфери економічної діяльності, представлені результатами діяльності численних суб'єктів господарювання різної форми власності та різних організаційно-правових форм, проте об'єднаних спільною метою, – потребує поглиблення та представляє собою сучасний науковий інтерес дослідників та практиків.

Мета статті – виявлення та реалізація спільних економічних інтересів держави та суб'єктів сільськогосподарського виробництва у процесі розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження наукових підходів до визначення економічних інтересів показало, що вчені-економісти трактують їх, як: усвідомлені економічні потреби окремих індивідуумів, соціальних верств населення, груп та класів, що є формою відносин економічної власності та знаходять свій прояв у поставлених цілях та діях щодо їх досягнення [10, с. 62]; усвідомлені намагання економічних суб'єктів задовольняти певні потреби, що є об'єктивним спонукальним мотивом їхньої господарської діяльності [11, с. 51]; вигоду, що є результатом реалізації економічних відносин [12, с. 82].

Враховуючи, що бізнес представляє собою активну, на свій суд і ризик, підприємницьку діяльність індивідуумів або колективу людей, що ґрунтується на приватній формі власності, здібностях та адаптаційних властивостях учасників, а отже, передбачає фінансові вкладення з метою отримання прибутку, загальні бізнес-інтереси можна інтерпретувати, як максимізацію прибутку та мінімізацію витрат на виробництво продукції, що є нічим іншим як економічним інтересом підприємств та держави у вигляді частки сільського господарства у національному доході. Такими інтересами зумовлена діяльність будь-яких компаній. Без отримання прибутків не буде рентабельності виробництва, і компанії стануть більш вразливими до конкурентів та в цілому до кризової ситуації на ринку. Це має особливу актуальність в умовах пандемії, пов'язаної з розповсюдженням COVID-19.

С.О. Якубовський зазначає [13], що корпорації зацікавлені у підвищенні доходів і обсягів виробництва всередині власної корпоративної структури. Серед інших економічних інтересів агропромислових підприємств є захист своїх інвестицій та максимізація прибутку. Це також можна досягти при зменшенні виробничих витрат і отриманні законодавчих пільг і дотацій, спеціально розроблених урядом для агропромислових підприємств [14]. Міністерство аграрної політики та продовольства України постійно пропонує допомогу фермерам через взаємодію з банками шляхом здешевлення кредитів та компенсацію сільськогосподарської техніки. Для прикладу, за вересень 2020 року фермерам було надано приблизно 123 млн. грн. на часткову компенсацію обладнання та інших засобів виробництва [15; 16].

Окреслимо перелік економічних інтересів підприємств, які, на нашу думку, виявляють водночас і інтереси держави.

По-перше, економічний інтерес в площині аграрного виробництва включає в себе в межах реалізації Стратегії розвитку сільського господарства на 2015-2020 рр. проведення земельної реформи, забезпечення продовольчої безпеки, розвиток ланцюгів формування доданої вартості в аграрному секторі економіки, формування тенденції зростання ефективності діяльності, контроль якості та рівня витрат, а також обґрунтування впровадження ефективних методів виробництва в порівнянні з менш ефективними або застарілими, включаючи техніко-технологічне оновлення виробництва в межах реалізації інноваційної політики підприємств та держави, сільський розвиток і відродження українського села, розвиток аграрної науки, освіти, системи дорадчих послуг.

По-друге, реалізація економічного інтересу держави та підприємств через фінанси – політика формування та розподілу доходів та податкова політика, цінова політика, інноваційно-інвестиційна та грошово-кредитна політика, регулювання валютних операцій, що знаходить своє відображення у обсягах грошових надходжень та чистого прибутку

підприємств (щорічний приріст прибутку, як важливий економічний показник, показує динаміку росту за певний період та у системі відносних показників рентабельності, – ефективність господарювання, використання активів, капіталу тощо), оптимальній структурі капіталу, що безпосередньо впливає на формування структури витрат підприємств, формуванні мотивації підприємців до прибуткової діяльності, контролю за витратами, напрямках диверсифікації доходів та присутності й безпосередній участі підприємств в інших сферах економічної діяльності.

По-третє, розширене відтворення, що включає продуктивність праці, рівень оплати праці, якісні показники розвитку аграрного сектору, задоволення професією, умови праці, престиж виконуваної роботи, ставлення суспільства до конкретних професій у сільському господарстві.

По-четверте, маркетинг включає приріст обсягу продажів та частки ринку. Мають важливе значення ефективність планування і впровадження маркетингових операцій, тобто продуктивність маркетингу для доцільного позиціонування товару на ринку, формування раціональної структури попиту й асортименту сільськогосподарської продукції, розвиток інфраструктури продовольчого ринку, конкурентоспроможність продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, забезпечення сталого розвитку суб'єктів аграрного бізнесу за рахунок стабільних цін та стабільно високого платоспроможного попиту населення, протекціонізму на товари національного виробництва та переробки.

По-п'яте, важливо розуміти відносини з місцевим урядом через адаптацію планів підприємств до планів місцевого уряду в межах реалізації регіональних програм розвитку галузей, видів економічної діяльності та регіонів. Це означає гармонізацію операцій через дотримання місцевих законів, звичаїв та ділової етики.

По-шосте, це копітка робота з персоналом, з кадрами, які вирішують хоч би і не все, але дуже багато. Економічний інтерес фірм – це забезпечення стабільності через рекрутинг найкращих кадрів, що доступні на ринку праці. Також важливим для будь-якої фірми є виховання менеджерів в традиціях внутрішньої ділової культури. Важливого значення в умовах сьогодення набула кваліфікація персоналу, навчання та відповідність освіти працівників підприємства займаним посадам та необхідним компетентностям, відповідно до місії та цілей підприємства.

По-сьоме, в інтересах держави та агропромислових підприємств вбачаємо проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт – забезпечення операцій з дослідження і розвитку (R&D) нових процесів та продукції, їх тестування, перевірка і виведення на ринок; виведення нових сортів рослин та порід тварин, нових видів техніки та технологій з метою накопичення органічної речовини у ґрунті та поступовому відновленню його родючих властивостей, у тому числі за рахунок зменшення ущільнення, добрив та засобів захисту рослин та тварин, активізацію механізму інноваційного розвитку, створення сприятливого інвестиційного клімату. Це має неабияке значення для підвищення конкурентоспроможності підприємств.

По-восьме, екологічний інтерес примушує керівників підприємств, що працюють в агропромисловому середовищі, серйозно задумуватися про гармонію з навколишнім середовищем відповідно до умов Ріо-де-Жанейрської Декларації по оточуючому середовищу та розвитку (прийнятою Конференцією ООН по оточуючому середовищу та розвитку, Ріо-де-Жанейро, 3-14 червня 1992 року), Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (прийнятої 25 червня 1998 року у м. Оргусі, Данія), Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (ратифікованої *Законом N 534-XIV від 19.03.99*), а також «European Green deal» (нового зеленого переходу), зобов'язаннями країн є відмова до 2050 року від використання викопного палива (вугілля, зокрема) та атомної енергії, забезпечення 100% відновлюваного тепла та електроенергії та перехід до 2070 року на повне використання відновлюваних джерел енергії в усіх галузях економіки; обов'язкове дотримання законів і норм щодо охорони природи і відповідального природокористування з

тим, щоб забезпечити безпечні умови життя і відтворення для наступних поколінь. Виробництво аграрної продукції безпосередньо пов'язане із застосуванням новітніх технологій, покликаних підвищити урожайність та зменшити забур'яненість посівів, кількість разів внесення мінеральних добрив, залежність рослинницьких галузей від впливу природно-кліматичних факторів. Інноваційні технології потребують негайного дослідження й відповідної аналітичної роботи на предмет прийняття виваженого рішення щодо їх застосування до українських реалій.

Висновки та пропозиції. Економічні інтереси підприємств варто викласти в розгорнутому вигляді і віднести до них: обсяги виробництва, фінанси, розширене відтворення, інтереси в сфері маркетингу, відносини з місцевим урядом, персонал, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи та, звичайно, збереження навколишнього середовища (екологію). В реалізації цих інтересів у повній мірі зацікавлена і держава, яка шляхом регулювання розвитку галузі отримує від діяльності суб'єктів аграрного бізнесу в економічній, соціальній та екологічній сферах синергетичний ефект: зростання виробництва, доходів юридичних і фізичних осіб, наповнення бюджету, зменшення рівня інфляційних процесів, зростання робочих місць, сукупного попиту, збереження довкілля, що, відповідно, вимагає розробки механізму узгодження економічних інтересів держави та сільськогосподарських підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буковинський А., Унтковська Т. Шляхи подолання економічної кризи в Україні. *Економічна теорія*. Науковий журнал. 2009. № 2. С. 47-60.
2. Поручник А.М. Національні інтереси України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: монографія. К.: КНЕУ, 2008. 352 с.
3. Бобров Є. А. Аналіз причин виникнення світової фінансової кризи та її вплив на економіку України. *Фінанси України*. 2008. № 12. С. 33-43.
4. Кириленко І. Г., Демянчук В.В., Андришченко Б.В. Деякі аспекти державної аграрної політики в Україні в умовах світової фінансової кризи. *Економіка АПК*. 2008. № 11. С. 4-9.
5. Лупенко Ю.О. Стан та перспективи розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2017. №6. С. 7-10.
6. Саблук П.Т. Стан та напрями розвитку аграрної сфери. *Економіка АПК*. 2015. №2. С. 10-15.
7. Архипенко І.М. "Аграрний сектор економіки" та "державна аграрна політика" як наукові поняття у структурі світогляду суб'єктів державного управління. *Держава і ринок*. 2012. №4. С. 136-142.
8. Гривківська О.В., Нагорна І.І. Економічна безпека: еволюція сутності та методи оцінювання. *Економіка і управління*. 2014. №4. С. 32-42.
9. Жураківський Є.С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки аграрної галузі в умовах інституційних трансформацій. *Агросвіт*. 2015. №12. С. 63-70.
10. Мочерний С.В. Політична економія: навч. посібник. К.: Знання-Прес. 2002. 687 с.
11. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. К.: Знання-Прес. 2001. 581 с.
12. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія. К.: Вища школа. 2007. 503 с.
13. Транснаціональні корпорації : особливості інвестиційної діяльності. Навч. посібник / За ред. С.О.Якубовського, Ю.Г.Козака. О.В.Савчука. К.: Центр навчальної літератури. 2006. С. 272.
14. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г. Міжнародна економіка. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2009. С. 437-438.
15. Міністерство аграрної політики та продовольства України. (2020). URL: <https://minagro.gov.ua/ua>
16. Аграрна статистика. URL: <https://www.apd-ukraine.de/ua/korisni-resursi/agrarna-statistika>

REFERENCES

1. Bukovynsky A., Untkovska T. Ways to overcome the economic crisis in Ukraine. *Economic theory*. Scientific journal. 2009. № 2. pp. 47–60.
2. Poruchnik A.M. National interests of Ukraine: economic self-sufficiency in the global dimension: monograph. K.: KNEU, 2008. 352 p.
3. Bobrov E.A. Analysis of the causes of the global financial crisis and its impact on the economy of Ukraine. *Finance of Ukraine*. 2008. № 12. pp. 33–43.
4. Kirilenko I.G., Demyanchuk V.V., Andriushchenko B.V. Some aspects of the state agrarian policy in Ukraine in the conditions of the world financial crisis. *Economics of agro-industrial complex*. 2008. № 11. pp. 4-9.

5. Lupenko Yu.O. Status and prospects of rural development. Economics of agro-industrial complex. 2017. №6. pp. 7-10.
6. Sabluk P.T. State and directions of development of the agrarian sphere. Economics of agro-industrial complex. 2015. №2. pp. 10-15.
7. Arkhipenko I.M. "Agrarian sector of the economy" and "state agrarian policy" as scientific concepts in the structure of the worldview of public administration // State and market. 2012. №4. pp. 136-142.
8. Grivkivska O.V., Nagorna I.I. Economic security: the evolution of the essence and methods of evaluation. *Economics and management*. 2014. № 4. pp. 32-42.
9. Zhurakivsky E.S. Conceptual principles of ensuring economic security of the agricultural sector in the conditions of institutional transformations. *Agrosvit*. 2015. №12. Pp. 63-70.
10. Mocherny S.V. Political economy: textbook. manual. K.: Knowledge Press. 2002. 687 p.
11. Economic theory: Political economy: a textbook / Ed. V.D. Bazilevich. K.: Knowledge Press. 2001. 581 p.
12. Galchinsky A.S., Yeshchenko P.S. Economic theory. K.: High school. 2007. 503 p.
13. Transnational corporations: features of investment activity. Teaching. manual / Ed. S.O. Yakubovsky, Y.G. Kozak. O.V. Savchuk. K.: Center for Educational Literature. 2006. pp. 272.
14. Kozak Yu.G., Lukyanenko D.G. International economics. Textbook for students of higher educational institutions. K.: Center for Educational Literature, 2009. pp. 437-438.
15. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. (20 20). Available at : <https://minagro.gov.ua/ua>
16. Agricultural statistics. URL : <https://www.apd-ukraine.de/ua/useful-resources/agrarian-statistics>

Александр Черноморченко

(аспірант кафедри економіки, екології та практичного підприємництва ЧВУЗ «Європейський університет», г. Київ)

РЕАЛИЗАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНТЕРЕСОВ ГОСУДАРСТВА В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Предметом статьи является процессы реализации экономических интересов государства в контексте развития сельского хозяйства. В статье раскрыта экономическая сущность экономических интересов. Выделены экономические интересы субъектов аграрного бизнеса, которые согласуются с государственными интересами: экономический интерес в плоскости аграрного производства – земельная реформа, обеспечение продовольственной безопасности, контроль качества и уровня затрат; финансы - политика формирования и распределения доходов и налоговая политика, ценовая политика, инновационно-инвестиционная и денежно-кредитная политика, регулирование валютных операций; расширенное воспроизводство, включающее производительность труда, уровень оплаты труда; маркетинг - прирост объема продаж и доли рынка, формирование рациональной структуры спроса и ассортимента сельскохозяйственной продукции; отношения с местным правительством через адаптацию планов предприятий в планы местного правительства; персонал - обучение и соответствие образования работников предприятия занимаемым должностям, социальное развитие; научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы; активизация механизма инновационного развития, создание благоприятного инвестиционного климата в отрасли; экологический интерес - обязательное соблюдение законов и норм по охране природы и ответственного природопользования. Обосновано, что в реализации этих интересов в полной мере заинтересовано и государство, которое путем регулирования развития отрасли получает от деятельности субъектов аграрного бизнеса в экономической, социальной и экологической сферах синергетический эффект.

Ключевые слова: экономические интересы, государство, сельское хозяйство, субъект аграрного бизнеса, предприятие, политика.

*Oleksandr Chernomorchenko,
(postgraduate, Department of economics, ecology and practical entrepreneurship, Private Educational Institution «European University», Kyiv)*

**REALIZATION OF THE STATE ECONOMIC INTERESTS IN THE CONTEXT
OF AGRICULTURAL DEVELOPMENT**

The article reveals the economic essence of economic interests. The identity of the concepts "economic interests" and "business interests" is substantiated. The economic interests of agrarian business entities are highlighted: economic interest in the field of agricultural production - land reform, food security, quality control and cost control; finance - income generation and distribution policy and tax policy, pricing policy, innovation and investment and monetary policy, regulation of foreign exchange transactions; extended reproduction, which includes productivity, wages, including in comparison with other spheres of economic activity, qualitative indicators of development of agrarian sector; marketing includes an increase in sales and market share, the formation of a rational structure of demand and range of agricultural products, the development of food market infrastructure, the competitiveness of products in domestic and international markets; relations with the local government through the adaptation of enterprise plans to local government plans within the implementation of regional development programs of industries and regions; personnel - training and compliance of education of employees of the enterprise with the positions and necessary abilities, in accordance with the mission and goals of the enterprise; research and development work - breeding of new varieties of plants and breeds of animals, new types of equipment and technologies in order to accumulate organic matter in the soil and gradually restore its fertile properties, activation of the mechanism of innovative development, creating a favorable investment climate; environmental interest - the mandatory observance of laws and regulations on nature protection and responsible use of nature in order to ensure safe living and reproduction conditions for future generations. It is substantiated that the state is fully interested in the realization of these interests, which by regulating the development of the industry receives a synergistic effect from the activities of agricultural businesses in the economic, social and environmental spheres.

Keywords: economic interests, state, agriculture, agrarian business entity, enterprise, policy.